

nak, hogy megnevezzenek valamiféle külső ellenséget, amely a polgárok vesztét akarva összeesküvést sző, a polgárok pedig mindig „irracionális” hajlamról tesznek tanúbizonyságot, amikor elfogadják az összeesküvés gondolatát. A rosszat mindig valaki más teszi, és mi magunk sohasem tehetünk róla.

Úgy kezdtem ezt az eszmefuttatást, hogy a jelentől eltávolodva szemügyre vegyem a – meglehet: egyesek szerint túlságosan távoli – múltat. Azt akartam megmutatni, hogy mindnyájan a saját történetünk gyermekei vagyunk, és hogyha meg akarjuk határozni, milyen formákat ölt manapság az irracionálizmus, akkor előbb a gyökereit kell megtalálnunk. Lehet, hogy van, aki szerint már ez, ez a valamit „meghatározni” és így egyebektől megkülönböztetni kívánó szándék is túlon túl racionális. Bocsánatot kérek. Én még mindig hiszem, hogy az azonosságelv és a *modus ponens* olyan eszközök, amelyeket néha érdemes használni.

Szilágyi Andor

RONGYOK ALATT, TOLLAKON

Töredék

július 21. Megpróbálok a rongyaimról lemászni. Amint eltávolodom vackomtól akár egy ujjnyira is, kezem a semmibe markol. Ujjnyira eltávolodni – azt jelenti: rongyaim szélén. Rongyaim szélén túl már nem tudok semmire sem támaszkodni. A rongyaim széle tehát a semmi határa. Először megörülök, hiszen majd aláhullok, a semmibe, később végiggondolva a dolgot, úgy döntök: ez jó nekem. Nekem jó. A bizonyosság kedvéért óvatosan végigtapogatom rongyaim szélét, de hiába, ahogy az előbb, most sem találok egyetlen szilárd pontot sem. A rongyaim alatt nincsen semmi. SEMMI. Úgy heverek a rongyokon, hogy a rongyokat nem támasztja fel semmi. A semmiben lebegnek. A SEMMIN. Lebegnek – azt jelenti, hogy nem lebegnek. Mintha egy láthatatlan asztallapon lennének elterítve, úgy, hogy egyáltalán nincsen alattuk az asztallap, csak a semmi. Ha kihajolok a rongyok szélén, és karom kanalazó mozdulatával mélyen benyúlok alájuk, egyet könnyedén kiemelhetek alulról (aztán felülről visszahelyezhetem a helyére). Annak sincsen akadálya, hogy az így keletkezett résen átnyúljak. Kezem nem ütközik akadályba. Ha a rongyot már letettem, nyugodtan rátámaszkodhatom. Ezért mondom, hogy láthatatlan asztallap. Láthatatlan asztallap – azt jelenti, hogy a szilárd semmi felszíne. Átforgatom a rongyokat, és orromban érzem a felkavarodó por szagát. Ki tudja, mióta hevernek itt lenn. Lenn – azt jelenti, hogy nincs kizárva a „fenn”. Lehetőség van arra, hogy a lenn fenn legyen és fordítva. Lenn – azt jelenti, hogy valahol a vertikális mező horizontján, az ismeretlenben. Végül is nagyon jólesik elnyújtóznom a rongyokon újra, nem gondolni semmire, csak bámulni belé a tökéletes sötétbe. Nincsenek fájdalmaim. *október* Egyre hűvösebb az idő. Szerencsére van itt rongyom elég, úgyhogy nincs okom félni a koeledő hidegektől. Alaposan össze-

gyűjtöttem a tollakat is, a derekam meg a hátam magasságában elsimítottam őket. Rájuk fekszem, a rongyokat pedig magamra teregetem. Fönséges. Fönséges – annyit jelent, nem fájni. Nem tudom, milyen eredetű tollak, tollpíhek lehetnek ezek itt körülöttem, de az én céljaimnak nagyon megfelelnek így is. Célnak – azt jelenti, nem fájni. Nem fájni – azt jelenti, fönségesen érezni e helyt magunk. A tollak sem hullanak át a láthatatlan asztallapon. Valamikor, régebben, egyszer megpróbáltam az ujjammal, a mutatóujjammal átpréselni az asztallapon, a rongyok között egy-egy píhét. Teljeséggel lehetetlen volt. Hasztalan próbálkozás. Nincsen értelme. Ellenben ha elmozdítok egy-egy rongyot, helyükön aláhull a píhe. Nem érzek fájdalmat. *február* Olyan hidegek járnak, hogy az arcomra kellett borítanom egy rongyomat. Le akart már fagyni az orrom. Mozdulatlan heverek naphosszat, így hanyatt fekvé a rongyokon, illetve a rongyok alatt, a tollpíhek fövenyén. Ez az egyetlen módja, hogy ne érezzem csontjaimban a hideget. Úgy festhetek itt, mint egy halom szélfűtött toll meg rongy. (Ha az Isten, a létező Erő közelebb hajol, a rongyok alól kihallhatja a csöndes szívdobogást.) Élek. *17-e* Ma éjszaka kis híján megfagytam. Arra riadtam, hogy gyönyörűséges dologról álmodom, pedig már nem is emlékszem, mikor álmodtam utoljára. Álmodni – annyit jelent, menekülni. Álmodtam, és arra gondoltam álmodban, hogy a fagyhalál kísérőjelensége a szép álom. Kétségbeesett erőfeszítéseket tettem, hogy felébresszem magam. Álmodban illatokat éreztem. Fényes hómezők kristályüszta illatát. Majd megéreztem a rongyaim meg a tollak poros szagát. Élek! Megmenekültem! (Élni – annyit jelent, nem fagyni meg.) *ápr.* Ma megpróbáltam egy rongyomat leejteni a láthatatlan asztallap peremén. Nem esett le. Mintha egy másik, szintén láthatatlan asztallap lenne az én láthatatlan asztallapom mellé tolvá. Nem tudom, miért pont asztallapnak hívom azt a valamit, amin a rongyaim (a rongyaimon pedig én) helyezkednek el. Nem hihi-tem, hogy sikeresebb lehetne bármely más fogalmi kísérlet annak a síknak a meghatározására, amely a térben tart engem, és tartja a rongyaimat. No meg a tollakat. Tehát megpróbáltam leejteni, de a rongy nem esett tovább. Körültapogatom. Felemelem, és tenyeremmel a rongy iménti, asztallapon kívüli helyére támaszkodom. Kis híján átzuhanok a semmibe. Tehát. A rongy ugyan nem esik tovább, de azzal, hogy felemelem, a helyütt megszüntetem azt a síkot is, amelyet, mert jobb szót nem találtam, láthatatlan asztallapnak nevezek. Elfáradtam. Kényelmesen elheverek a rongyokon, és hallgatom a sötétet. Mily könnyen megszokhatja az ember a fájdalommentes életet. *április 30. csütörtök* Meggyőződök afelől, hogy nincsen olyan pont körülöttem, ahol valamelyik rongyomat is lehajíthatnám. Le – azt jelenü: „el”, azt jelenti: „ki”. Azzal, hogy azt mondom, „le”, nem zárhatom ki a „ki” és az „el” lehetőségét sem. Ültő helyemben körbe-körbe forogva, szisztematikus következetességgel haladok körbe a nem létező és mégis létező asztallap peremén, kinyújtott kezemből arasonként ejtve le az erre a célra kiválasztott legsúlyosabb rongyomat. Nincs egyetlen pont sem, ahol eltűnne. Nincs, ahol átzuhant volna, ahogy nincs egyetlen pont sem, ahol az asztallapon kívül megtámaszkodhatnék, akár csak egy pillanatra is. Azt nem tudom ellenőrizni, hogy mi lesz azon rongyok sorsa, amelyeket elhajítok magamtól. El – nem azt jelenti, „le”, de azt is jelenti, „ki”. A puha rongyok esését nem hallom, így nincsen információm arról, mi is történik velük, ha röppályájuk véget ér. Ha lenne egy zsinogem, elhajítanám magamtól a végére csomózott rongyot, és a zsinór irányvonalából következtethetnék a rongy hozzám viszonyított helyzetére. (És a helyzetemre: a rongyhoz viszonyítva.) Nincsen zsinogem. *okt.* Eltűnt egy rongy!! Egy rongyom. Reggel ébredés után szokás szerint azzal kezdtem a napot, hogy átszámoltam a rongyokat.

Egy hiányzott. Kezdem előlről. Sorra vettem kézbe őket, de alig fejeztem be, megint kezdhettem előlről. Hisz ismerem őket külön-külön! Egyiket a puhasága miatt, a másikat, mert viseltesebb a tobbinél, a harmadikat, mert a szövete ritkább, a negyediket, mert a szövete sűrűbb. A gombos tűnt el. Amelyiknek egy törött gomb volt a közepibe varrva. Egy éles szélű törött gomb. A kellős közepén. (Amíg megvolt, ujjaimmal többször ellenőrizhettem. A kellős közepén volt. Pontosan, mintha csak azért varrták volna oda, hogy a közepén legyen. Ha a hüvelykujjam hegyét rányomtam a gombra, és a mutatóujjam hegyével kört rajzoltam köré, éreztem a rongy szélén a rojtokat.) És most nincs sehol. *okt.* Ahogy kinyitom a szemem, azt hiszem, valami káprázat játszik velem. A fejem fölött fényt látok. Az egész akkora, mint egy gombostű hegye, de ott van, és nem káprázat, igazi fény. A feketeség tömegén egy gombostűhegynyi fény. Távol-sága/közelsége felbecsulhetetlen. Kinyújtom felé a karom, nem érem el. (A szívem hevesebben ver, bensőmet félelemmel vegyes érzések töltik el, de nem történik egyéb.) Most is ott van. Magasan fenn. A fejem fölött. És nem mozdul. Nagysága. Sem változik. Elfordítom a fejem, majd hirtelen felnézek, először nem is látom, olyan kicsi. Fény. *okt.* Arra gondoltam, talán van valami összefüggés gombos rongyom eltűnése és a fény felbukkanása között. Felbukkanása – azt jelenti, megjelenés, születés, keletkezés. A két dolog – dolog nem jelenti azt: esemény – között azonban aligha tudok bármilyen más összefüggést találni, mint egymáshoz való időbeli közelségüket. Átvizsgáltam a rongyokat, nem mintha valamicskét is reménykedtem volna, hogy fellelem. Pusztán megszokásból egyenként kézbe vettem őket. A gombos most sem volt közöttük. Amennyire karjaim engedték, kihajoltam, és körbetapogattam. A gombos nincs sehol. Lemondtam róla. Fejem alá gyűjtöm a tollakat, és bámulom a fényt. Már egészen megszoktam. Néha fázom. *dec. vége* A hideg mozdulatlanságra kényszerít. Dermedten fekszem a rongyaim alatt, és várom, hogy jöjjön az enyhébb idő. A fényt figyelem. Úgy tűnik, mintha néha megváltoztatná a színét, a sárga és a fehér váltaná egymást. Periodikát nem sikerült megállapítanom, de kétszer is megváltozott a színe. Mintha. Nagysága változatlan. A helye is... Ma végre előbújhattam. Megenyhült az idő. Kibújtam a rongyok alól, és nagytakarítást rendeztem. Ellenőriztem a nem létező asztallap nagyságát. Minden változatlan. Hossza 19 arasz, szélessége 9 arasz. Magassága nem tapintható. Mélyen kihajoltam a peremén, hosszan meredtem a sotébe, de a fénypontnak nem találtam társát. Rongyra támaszkodva kihajolok, majd egy másik rongyot magam elé helyezek. Óvatosan ránehézkedem. Minden eddiginél messzebb merészkedem nem létező lapomtól. A rongy szilárdnak bizonyul. Térdem a lapon, tenyerem a rongyokon. Így maradok sokáig, míg el nem fog a szorongás. *március 7.* Létezni – annyit jelent, heverni a fekete űrben egy nem létező asztallapon, tollak és rongyok között. Fázni/nem fázni. Sokszor az az érzésem támad, hogy mozog velem ez a lap, amelyen kuporgok, de, mert nincs mihez viszonyítanom a vélt mozgást, nem tudom, a gyanúnak van-e alapja. Egyszer kihelyeztem egy rongyot a lap mellé, de a rongy később is ott maradt, ahová tettem. Tehát hozzá képest elmozdulást – elmozdulás nem jelent irányt – nem tapasztaltam. A rongy ott maradt, ahová én tettem, legalábbis úgy hiszem, onnan vettem be ismét, ahová előbb tettem. Talán a mindenség, a nagy fekete űr is elmozdul velem együtt, de az űrön belül, az űrhöz képest az asztallap, a nem létező asztallap, lapján velem, nem. Amióta a fény megjelent a fejem fölött, nem támadnak ilyen érzéseim. (Semmilyen érzéseim nem támadnak.) A fényhez képest (amióta megjelent) nem változott a helyzetem. *17-e* Sokat fekszem hason, és igyekszem nem nézni a fényre. Lehet, hogy azon a lukon keresztül figyel valaki. Fekszem hason,

és karom a lap két oldalán lelóg. A semmibe. Aztán. Arcomat kezembe temetem. Vagy: felhúzott térdel kuporgok, arcomat két térdem között lehajtom. Amióta látom a fényt, még inkább körém sűrűsödött a sötét. Egészen elszoktam a fájdalomtól. Ma megpróbáltam felidézni magamban, milyen volt; nem sikerült. Egészen felizgatott a dolog. Nyelvemet hozzászorítom a fogamhoz, de a fájdalom emlékét nem sikerül rekonstruálnom. A nap hátralevő részében ezzel foglalkozom. Mondanom sem kell, hiába. *csütörtök* Olyan fájdalomra ébredtem, amelyhez hasonlóra nem emlékszem. Régóta nem voltak fájdalmaim, már valósággal meg is feledkeztem arról, milyen az, ha fáj. Most ismét tudom. Létezni annyi: fájdalmat érezni. Fájni. Fájni kívül, belül. Érezni a testet, amely kitölti az űrt fájdalommal. Másként hogyan is szerezhetnénk tudomást testünkről, ha nem a jelentkező fájdalom által? Sehogy. Egy sajgás a szuvas fogadban, és tudhatod: vagy. 8. Fekszem hason. Karom keresztirányban kitérve, megmarkolom a lap széleit. Eszeveszett erővel koncentrálok, hogy felemeljem magam lapostul, mindenestül. Izmaid megfeszülnek, minden érzékem a lap megragadott két pontjára összpontosul. *augusztus* Egész nap hahózik. Tenyeremet a szám köré formázom, és elkiáltom magam: HAHÓ! Azután számolok huszonötig, és megint: HAHÓ! Semmi válasz. Válasz nem érkezik sosem. Tudom. Előre tudom. Attól én még hahózhatok, hogy tudom: nincs remény. Remény: azt jelenti: visszhang. Visszhang – azt: szilárd tárgy. Nincs remény. *augusztus* Nézem a fényt. A fénylő pontot a fekete térben. Egészen megszoktam. Amióta Ő van, én egyedül vagyok

Pacskovszki Zsolt

FAGY

Hajnóczy Péter emlékére

– megáll az ablak előtt, kipillant a hólepte kertre, megszívja a fogát, visszafordul a szoba felé, az ajtóhoz siet, lenyomja a kilincset, kilép az előszobába, szőrmekabátot akaszt le a fogasról, belebújik a kabátba, durva kötésű, kockás sálát a kabátgallér köré tekeri, végigméri magát a tükörben, begombolja, lesimítja a kabátot, a sáspakáért nyúl, fejére húzza, végigméri magát a falitükörben, igazítja a sapkán, aprót kohint, lenyomja az ajtókilincset, kilép a teraszra, becsapja az ajtót, átvág a kerten, a kapuhoz siet, lenyomja a kapukilincset, kilép az utcára, behúzza a kaput, kabátzsebéből kulcsosomót halászik elő, kettőre csukja a kaput, elteszi a kulcsot, aprót köhint, kabátzsebébe sullyesztí a kezét, ujjával megtapintja a kulcsot, megmarkolja, nehézkesen lépked a hóban, arca vörösre dermed, orrlyuka összerándul, a levegő belecsíp a tüdejébe, állát a kabát gallérja közé, a sálba mélyesztí, nem tud az orrán át lélegezni, a száján kapkodja a levegőt, megtorpan, egy villanyoszlop mellett hullá fekszik a hóban, bakancsával átfordítja az arcán fekvő testet, az arc lila, a szem fagyottan dülled kifelé, a pupilla óriási, a kék ajak szétnyílva, odvas fogak bukznak kifelé, aprót köhint, megszívja a fogát, tovább-